

GITHA 17 - Een toelichting op de data update en aanpassingen vanaf juli 2020

Achtergrond bij de update

GITHA is een software pakket dat voor een willekeurig huishouden in Nederland berekent hoeveel uren arbeid er in dat huishouden per week wordt verricht. Dit voor het huishouden als geheel zowel als voor een individueel persoon (een volwassene of een kind vanaf 9 jaar) in dat huishouden. Om zo'n berekening te kunnen uitvoeren wordt in het pakket een beperkt aantal persoons-, woning-, werk- en huishoudinggegevens gevraagd. Hoe deze gegevens doorwerken in de tijd voor huishoudelijke activiteiten is vastgelegd in een onder GITHA liggende dataset met beslissenmerken en bijbehorende geaggregeerde data. De dataset is verkregen na controle, selectie en bewerking van de uitkomsten van het nationale Tijdbestedingsonderzoek (TBO) en daaropvolgende analyse. Voor een effectief gebruik van GITHA is het van essentieel belang dat de uitkomsten van een berekening actueel zijn. Vandaar dat de GITHA dataset periodiek wordt herzien zodra nieuwe, meer actuele, TBO gegevens beschikbaar komen. Dit was het geval in 2019 toen de data van TBO 2016 beschikbaar kwamen. Sindsdien is gewerkt aan het creëren van een nieuwe, meest actuele, dataset welke nu in GITHA 17 is opgenomen.

Het zal helder zijn dat GITHA niet méér kan berekenen dan in de basisdata van TBO wordt beschreven. Om de mogelijkheden en beperkingen van GITHA goed te kunnen inzien is daarom de volgende informatie van belang:

- De methode van data verzamelen van TBO 2016 is, behoudens kleine aanpassingen, overeenkomstig de werkwijze die gevolgd is bij het TBO 2011-2012 onderzoek, waarvan de dataset van meerdere voorgaande GITHA versies was afgeleid. In het kort: van de 5209 personen die zijn benaderd, representatief en verdeeld over alle postcodegebieden van Nederland, hebben uiteindelijk 2260 personen van 9 jaar en ouder volledig aan het onderzoek deelgenomen. Zij hebben gedurende één week van zeven dagen iedere tien minuten hun activiteiten beschreven. De week in het jaar en de startdag van de invulweek werden zoveel mogelijk gespreid over de benaderde deelnemers. Voorafgaand en na de invulweek zijn deze ondervraagd op alle relevante factoren rond leefstijl, wonen en werken. Voor GITHA bleven na controle en selectie 1983 personen over. Dit is ruim meer dan de 1624 personen betrokken in de vorige GITHA update (TBO 2011-2012). De belangrijkste groepen uitvallers waren vanwege onvolledig invullen van de 10-minuten perioden (n=188) en het hebben van vakantie in de invulweek (n=38).
- Iedere activiteit werd door de deelnemers middels een eigen beschrijving van de belangrijkste activiteit gekenmerkt. Vervolgens interpreteerde een getrainde beoordelaar de geschreven tekst en kende hieraan een code toe, behorend bij een vast omschreven activiteit.
- Voor iedere deelnemer werd het geheel aan tijdbestedingen volgens de vast omschreven activiteiten tezamen met de uitkomsten van de vragen vastgelegd in een bestand. Hieraan werden vervolgens nog enkele gegevens toegevoegd afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek en de Basisregistratie Personen (voorheen: Gemeentelijke Basisadministratie).
- Achteraf bleek dat de deelname voor bepaalde groepen verhoudingsgewijs groot was: jongeren tot 20 jaar, volwassenen tussen 60 en 65 jaar, huishoudens met een relatief hoger inkomen en de huishoudentypen stellen met en zonder kinderen. Dit laatste betekent dat éénpersoonshuishoudens en éénoudergezinnen enigszins ondervertegenwoordigd zijn.
- De voor verder onderzoek beschikbaar gestelde TBO data betreft een afwijkende versie ten opzichte van de originele set. Dit is gedaan met het oog op het beschermen van de privacy van de deelnemers: een aantal variabelen is verwijderd en andere variabelen zijn "ingedikt", dat wil zeggen omgevormd tot een categorie. Een voorbeeld van deze laatste is de leeftijd van de deelnemers, welke in de beschikbare data in 13 klassen is ingedeeld. De hoogste klasse was hierbij "65 jaar en ouder".

Om GITHA van actuele data te voorzien werden de na selectie en controle verkregen beperktere TBO dataset geanalyseerd. Dit gebeurde overeenkomstig eerdere updates: huishoudtypen en huishoudelijke activiteiten werden gedefinieerd, variabelen die van invloed kunnen zijn op de tijd besteed aan huishoudelijke activiteiten werden samengesteld, en na exclusie van extreme tijdbestedingen werd voor iedere huishoudelijke activiteit per huishoudentype een beslisboomanalyse uitgevoerd. Dit is een “datamining” techniek om helder te krijgen welke set invloedsfactoren bij welke waarden statistisch significant (d.w.z. niet toevallig) onderscheid maken in de tijdbesteding. Dit leverde variabelen en grenswaarden op, welke de basis vormden voor de nieuwe dataset van GITHA: alle beslisregels en daaraan gekoppelde normtijden. Deze zijn opgedeeld naar de vier huishoudentypen éénpersoonshuishouden, stel zonder kinderen, stel met kinderen en éénoudergezin. De aantallen data per huishoudentype (tussen haakjes die uit de voorgaande update) bedroegen respectievelijk 322 (210), 648 (527), 894 (787) en 119 (93).

Opmerkingen bij de huishoudelijke activiteiten

- De in GITHA 17 onderscheiden huishoudelijke activiteiten zijn identiek aan die in de voorgaande versie 16. Benadrukt wordt dat de huishoudelijke activiteiten zich beperken tot die ten behoeve van het eigen huishouden. Hierin zijn ook tuinonderhoud en grotere klussen in en om het huis meegenomen, maar “renovatie en groot onderhoud” niet. Deze laatste wordt niet gezien als huishoudelijk werk.
- Tevens blijkt “uit eten gaan” een normaal verschijnsel binnen de huishoudingen: 35% van de deelnemers is tijdens de invulweek één of meer keren uit eten geweest gedurende korte of langere tijd. Echter, dit uit eten heeft ook gevolgen voor de tijd besteed aan met name het warme eten bereiden en aan afruimen en afwassen. Om deze reden zijn bij de analyse van de bereiding van de warme maaltijd en ook van het afruimen en afwassen, die personen buitengesloten die vaker dan één keer meer dan één uur buiten de eigen deur zijn gaan eten. Dit betrof 77 deelnemers.

Wijzigingen in de invloedsfactoren

De volgende wijzigingen ten opzichte van de voorgaande GITHA 16 versie zijn doorgevoerd:

- Bij het Opleidingsniveau wordt nu onderscheid gemaakt naar vier in plaats van vijf categorieën. Dit heeft ermee te maken dat er bij TBO 2016 ook niet meer dan vier categorieën bevraagd zijn. Jonge kinderen komen altijd in de laagste categorie “Basisonderwijs (voltooid of nog (niet) mee bezig)”.
- Bij Woningtype wordt nu onderscheid gemaakt naar zes categorieën in plaats van de vijf van voorheen. Extra als separate categorie is “Woning in bedrijfsbouw”.
- Nieuw is de variabele “Aantal kamers”. Hiermee wordt het aantal kamers in de woning waarin gewoond wordt bedoeld, exclusief keuken, badkamer, toilet, hal en gang, maar wél bijvoorbeeld een zolderkamer.
- Nieuw is tevens de variabele “Balkon / dakterras”, welke simpelweg als wel of niet aanwezig wordt aangegeven. Met balkon is hier nadrukkelijk bedoeld een uitbreiding van de woonomgeving en die als zodanig gebruikt wordt. Dus niet bijvoorbeeld een galerij bedoeld als doorgang.
- Eveneens nieuw is de variabele “Keukenmachine” ofwel foodprocessor. Ook hiervan wordt alleen aangegeven of deze aanwezig is of niet.
- De minimumleeftijd in GITHA van een betrokkene is 9 jaar. Dit was voorheen 10 jaar. Kinderen tot en met 8 jaar zijn niet bevraagd in het TBO onderzoek. Dit betekent tevens dat binnen een GITHA berekening kinderen tot en met 8 jaar niet zelfstandig bijdragen aan de tijd benodigd voor het totale huishouden. Indien er kinderen van deze leeftijd aanwezig zijn wordt bovenstaande standaard gemeld in de beide “Memo’s”.
- De TBO data bieden nauwelijks dekking voor volwassenen (in de rol van: niet-kind) in het huishouden in de leeftijd jonger dan 20 jaar. Dit betekent voor GITHA dat, indien een persoon (in de rol van: volwassene A of B) 18 of 19 jaar oud is, er in de berekening ervan wordt uitgegaan dat deze de leeftijd van 20 jaar heeft bereikt. Desgewenst kan in het tabblad

Resultaten na de berekening nog handmatig een correctie worden aangebracht. Indien een volwassen betrokkene in deze leeftijdscategorie aanwezig is wordt bovenstaande standaard gemeld in de beide "Memo's".

- Eveneens geven de TBO data nauwelijks dekking voor thuiswonende kinderen ouder dan 29 jaar. Om de betrouwbaarheid van de berekende uitkomsten te kunnen garanderen is daarom de bovengrens voor thuiswonende kinderen op 29 jaar gesteld. Kinderen boven deze leeftijd kunnen weliswaar worden doorgerekend, maar bij de berekening wordt ervan uitgegaan dat ze de leeftijd van 29 jaar hebben. Indien moet worden gerekend met één of meer thuiswonende kinderen ouder dan 29 jaar, wordt geadviseerd te bekijken of er in overleg eventueel handmatige correcties op de uitkomsten moeten worden doorgevoerd. Indien een berekening wordt gemaakt met een thuiswonend kind in deze leeftijdscategorie, wordt bovenstaande standaard gemeld in de beide "Memo's".

Wijzigingen binnen de GITHA schermen

De volgende wijzigingen hebben plaatsgevonden:

- Het hoofdhelpscherm van GITHA, te bereiken via de knop "Help", is grondig herzien. Met name zijn nieuwe figuren toegevoegd die een helderder instructie geven op de functies en extra schermen van GITHA en de gevraagde variabelen beter toelichten.
- Het helpscherm Achtergrond is volledig herzien. Het geeft een overzichtelijke beschrijving van de updateprocedure, inclusief selectie- en controlestappen van de TBO data en analyseprocedure ten behoeve van de GITHA dataset, en van de kenmerken van de huishoudens onder GITHA 17. Dit voor de groep als geheel en voor de vier onderscheiden typen huishoudens. Met deze kenmerken kan een gebruiker van GITHA beter inschatten in hoeverre een door haar of hem doorgerekende situatie past in het geschetste beeld van de populatie huishoudens die ten grondslag ligt aan de berekening.
- In het tabblad "Samenstelling Huishoudens" zijn de volgende variabelen toegevoegd: aantal kamers, balkon / dakterras en keukenmachine.
- In het tabblad "Resultaten" zijn meerdere toelichtingen op de kolomtitels herzien (deze zijn te bereiken via een muisklik op een kolomtitel), waarmee snel een toelichting op de extra helpschermen binnen een kolom kan worden gevonden.
- Nieuw zijn de op te roepen helpschermen in de kolom "AD". Een dubbelklik met de muis op de vakjes voor de categorieën 1-4 in deze kolom geven per huishoudentype het effect van de belangrijkste invloedsfactoren op de totaalijd voor de betreffende categorie. Deze tabellen zijn bedoeld als extra hulp voor een gebruiker van GITHA indien deze wil afwijken van de berekening die door GITHA wordt gemaakt of indien de gebruiker een aangepast scenario wil doorrekenen. De gebruiker krijgt tevens inzicht in de betrouwbaarheid van de gegeven data.
- De drie helpschermen in de kolom "%Uitbested" zijn geactualiseerd: "Restaurantbezoek", "Huishoudelijke hulp" en "Opvang van kinderen".
- Bewaarde bestanden krijgen de extensie DA9 mee. Dit omdat de voorgaande DA8-type bestanden niet alle variabelen omvatten die in GITHA 17 gevraagd worden. Eerder bewaarde bestanden met gegevens van GITHA kunnen probleemloos worden ingelezen, alleen zal dan de mededeling komen dat één of meer variabelen nog niet zijn ingevuld.
- Bij het maken van een uitvoerbestand via de knop "Rapport" is als eerste keuze nu de extensie RTF toegevoegd. RTF staat voor Rich Text Format. Deze extensie is gekozen om het soepel inlezen van de GITHA uitvoer in een willekeurig tekstverwerkingsprogramma, anders dan Microsoft Word, mogelijk te maken. De DOC extensie is nog steeds mogelijk, alleen dan als tweede optie. Daarnaast is de uitvoer als PDF beschikbaar gebleven.

Voor het overige zijn het uiterlijk en de schermen van GITHA 17, behoudens de kleurstelling en de beschreven wijzigingen, zoveel mogelijk gelijk gehouden aan de voorgaande versie.

Bij problemen met een eventuele netwerkinstallatie en opstart van GITHA

GITHA is ontwikkeld voor gebruik op een stand-alone computer. Meestal kan GITHA echter ook binnen een netwerk worden gebruikt. De installatie of het gebruik blijkt dan een enkele keer op problemen te stuiten. Voor normaal gebruik is het nodig dat GITHA bij het opstarten enige instellingen leest in de Registry van de computer waarop GITHA wordt gestart. Die toegang blijkt niet altijd voor alle gebruikers toegestaan. Om die reden is ook aan GITHA versie 17 de startmogelijkheid met behulp van een opstartbestand (Githa.ini) toegevoegd. Het ini-bestand wordt bij installatie aangemaakt en wordt geplaatst in de map waar ook het GITHA programma (Githa.exe) is geplaatst. Bij de start van GITHA wordt in eerste instantie van het opstartbestand gebruik gemaakt. Is het bestand niet aanwezig, dan wordt gekeken naar de instellingen in de Registry. Het Githa.ini bestand is een simpel tekstbestand, en kan met een standaard teksteditor (als Windows Kladblok) worden geopend en bewerkt.

Bij netwerkinstallatie kunnen de paden met de editor worden gewijzigd, zodat wordt verwezen naar de juiste netwerkpaden. Voor DataPath kan dan het beste een gemeenschappelijke share worden gekozen, dan wel een persoonlijk werkgebied van een medewerker, waarvan de netwerkletter voor alle medewerkers dezelfde is (M:\ schijf bijvoorbeeld). Let wel dat de bestanden Githa.exe en Githa.ini altijd in dezelfde map staan.

Deze toelichting kan vanaf de tweede helft juni 2020 tevens worden gedownload via www.ergolabresearch.eu, onder het kopje GITHA.